

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ПП1.11)

1.Код: ПП1.11

2.Назва: **ОСНОВИ ТУРИЗМУ**

3.Тип (обов'язковий / вибірковий): обов'язковий

4.Цикл (перший, другий /третій): професійної підготовки

5.Рік навчання, коли пропонується цей компонент: перший

6.Семестр/триместр, коли забезпечується компонент: 1 семестр

7.Кількість встановлених кредитів ЄКТС: 5

8.Прізвище лектора: проф. Обозний В.В., ст.викл Головка В.В.

9.Результати навчання:

знання: теоретико-методологічних основ туризму; категорій і основних понять туризму; туристської діяльності як техноекології задоволення потреб і попиту; туристської економіки як основного сектора сучасної національної і регіональної економіки /туристський ринок, підприємництво, бізнес, туристський продукт і ін./; туристської політики як складової частини соціальної і економічної політики держави, її регіонів спрямовану на регулювання туризму і туристської діяльності.

вміння: здійснювати глибокий, всебічний комплексний аналіз сучасного стану розвитку туризму в Україні і світі в цілому;; передбачати перспективи розвитку туризму в цілому і окремих регіонах; систематизувати існуючі наукові підходи з аналізу розвитку і функціонування туризму; виявляти основні проблеми розвитку туристських процесів.

компетентності: здатність аналізувати сучасний стан та прогнозувати напрямки розвитку туристської економіки як складової частини національної і регіональної економіки; формулювати стратегії розвитку туризму і організаційні аспекти підвищення ефективності управління туристською діяльністю.

10.Форми запровадження (аудиторне/ дистанційне навчання): аудиторне

11.Зміст курсу:

Тема 1. Туризмологія як система наук. Онтологічний статус туризмології та значення туризму в житті суспільства. Гносеологічна модель туризмології. Основні поняття складових туризмології. Система наук в туризмології. Їх значення і класифікація. Схеми і види класифікацій складових наукових дисциплін туризмології. Характеристика основних складових наукових напрямів у туризмології.

Тема 2. Основні поняття і визначення туризму як сфери діяльності. Визначення туризмології як наукової дисципліни. Основні поняття і визначення туризму як сфери діяльності. Загальні підходи до туристської термінології. Сутність категорій “туризм” і “турист”. Зміст понять “подорож” і “туризм”. Форми, види і різновиди туризму. Туроператор. Основні поняття туризму по українському законодавству.

Тема 3. Статистичне визначення туризму та джерела туристської інформації. Поняття і цілі туристської статистики. Рекомендації ВТО по створенню єдиної системи в статистиці туризму. Типи туризму по статистиці. Міжнародні відвідувачі. Внутрішні відвідувачі. Класифікація туристського попиту за цілями поїздок. Засоби транспорту і розміщення туристів. Туристські витрати. Джерела туристської інформації та методи її збору. Первинні і вторинні джерела інформації. Внутрішні джерела інформації. Зовнішні джерела інформації. Методи збору інформації.

Тема 4. Розвиток світового туризму. Феноменологічний погляд на історію туризму. Територіальні переміщення в первісному світі. Подорожі в перших століттях нашої ери і в період середньовіччя. Розвиток світового туризму в ХУІІІ-ХІХ ст. Перші визначні пам'ятки. Перші турагентства. Перші підприємства розміщення. Історичні віхи туризму в ХХ ст. Прогнози розвитку світового туризму.

Тема 5. Історія туризму в Україні. Мандрівництво в Україні як прообраз сучасного туризму (IX - XIX ст.). Початок організованого туризму (кінець XIX – початок XX ст.). Розвиток туризму в Україні у міжвоєнний (1918-1939 рр.) і повоєнний (1950-1960 рр.) періоди. Розвиток туризму за радянських часів (70-80-ті роки XX ст.). Сучасний стан туристичної галузі в Україні.

Тема 6. Фактори розвитку туризму. Екзогенні (зовнішні фактори. Природно-географічні і культурно-історичні фактори. Економічні фактори. Соціальні фактори. Демографічні фактори. Політико-правові фактори. Науково-технічні фактори. Екологічні фактори. Ендогенні (внутрішні) фактори. Фактор сезонності в туризмі.

Тема 7. Система мотивацій і подорожей в туризмі. Сутність туристської мотивації. Систематизація туристських мотивацій. Основні фактори туристської мотивації. Бар'єри до подорожі. Культура як фактор туристської мотивації. Роль елементів культури у формуванні туристського інтересу. Зовнішні фактори, визначаючі туристську активність. Місце туристського призначення і його роль у мотивації туристської подорожі.

Тема 8. Безпека в туризмі. Еволюція парадигми безпеки в XXI ст. Сутність безпеки в туризмі. Компоненти безпеки зовнішнього середовища туркомплексу. Компоненти безпеки внутрішнього середовища туркомплексу. Обставини підвищеної небезпеки. Травмонебезпеки. Вплив навколишнього середовища. Фізичні перевантаження і нервово-психічні фактори. Біологічні фактори. Особиста безпека і безпека майна. Небезпечні випромінювання, хімічні фактори. Пожежонебезпеки. Етап перевезення. Порушення туристами встановлених правил. Війни, політична нестабільність. Надзвичайні ситуації природного і антропогенного походження. Забезпечення безпеки як основна функція туркомплексу. Заходи по забезпеченню безпеки. Менеджмент безпеки в туркомплексах і його функції. Загальна характеристика страхування. Види страхування, які застосовуються в туризмі.

Тема 9. Туристські ресурси. Сутність поняття туристські ресурси. Туристський інтерес. Форми і види туристських ресурсів. Статистична типологія туристських центрів. Рекреаційні ресурси і методичні підходи до кількісної оцінки рекреаційного потенціалу туристських центрів. Національні парки і резервації. Тематичні парки. Основи економічної оцінки природних ресурсів. Туристсько-рекреаційні ресурси України. Туристичні ресурси світу.

Тема 10. Туристський продукт, туристські послуги, роботи, товари. Сміслові поняття туристський продукт. Формування, просування і реалізація турів. Туристський пакет. Структура туристського пакета. Валовий туристський продукт. Забезпечення якості туристського продукту. Турист – споживач. Туристська послуга. Туристські товари та їх включення туристських товарів у вартість тура. Стандартизація і сертифікація послуг. Тур і туристський маршрут. Сучасні концепції управління життєвим циклом продукту. Маркетингове планування ринку туристських товарів.

Тема 11. Нові інформаційні та інноваційні технології в туризмі. Комп'ютерні та інформаційні технології в туризмі: інформаційні системи; еволюція комп'ютерних систем; технічні засоби і програмне забезпечення. Інформаційні технології в туризмі. Напрями комп'ютеризації туристського бізнесу. Інформаційні технології в офісі туристського підприємства. Міжнародні системи бронювання. Інтернет-технології в туризмі. Інновації туристських організацій. Джерела інноваційних ідей. Проблеми управління технологічними інноваціями. Стратегії розвитку бізнесу на базі нових технологій.

Тема 12. Економіка туризму. Економіка туризму як складова туристології. Сутність і економічний зміст туризму. Економічні і фінансові показники туризму. Прямий

і непрямий вплив туризму на економіку регіонів. Оцінка ролі туризму в національній економіці. Економічна ефективність туризму. Предмет і метод економіки туризму. Методологія і специфіка економіки туризму. Економічні аспекти міжнародного туризму. Туризм і світове господарство. Туризм і світова торгівля. Туризм і міжнародний рух капіталів. Роль і значення туризму в міграціях капіталу. Туризм і міграція людського капіталу особливості функціонування економічного механізму в туризмі: ціни і ціноутворення в туризмі; організація фінансових відносин; особливості податкообкладання в туристичній діяльності. Фінансово-економічні аспекти страхового захисту в туризмі.

Тема 13. Туристська індустрія. Поняття і структура туристської індустрії. Матеріально-технічна база туризму. Формування інфраструктури туристської індустрії. Характеристика окремих типів підприємств туристичної індустрії. Вплив індустрії туризму на економіку України. ТНК і глобалізація індустрії міжнародного туризму. Процеси інтеграції і концентрації в індустрії туризму. Прогнози розвитку туристської індустрії. Стратегія розвитку туристської індустрії.

Тема 14. Туристський ринок. Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин. Сутність зміст і функції туристського ринку. Туристський попит і туристська пропозиція. Економічні закономірності функціонування туристського ринку. Особливості їх прояву. Поведінка споживачів на туристському ринку. Сегментація туристського ринку. Диференціація туристського ринку. Суб'єкти туристського ринку. Організація фінансових відносин, ціна і ціноутворення. Багатокритеріальний характер системи і структури туристського ринку. Сутність і основні елементи структури туристського ринку. Світовий ринок туристських послуг і структура міжнародного туристського ринку. Еволюція ринкових технологій. Навколишнє середовище та його вплив на розвиток туристського ринку. Механізм функціонування туристського ринку і його елементи. Конкуренція і монополія. Перспективи розвитку світового туристського ринку.

Тема 15. Туристський маркетинг та менеджмент туризму. Сутність і особливості маркетингу в туризмі. Види, цілі і завдання туристського маркетингу. Організація і етапи проведення маркетингу в туризмі. Маркетинг як передпланова діяльність туристської організації. Маркетинг ринку споживачів туристських послуг. Формування попиту (рекламно-інформаційна діяльність) організації в індустрії туризму. Стимулювання збуту туристського продукту. Реалізація збутової політики організації в індустрії туризму. Комплекс туристського маркетингу. Маркетингова стратегія туристських підприємств України: Туризм як об'єкт управління. Основні етапи розвитку менеджменту. Система і структура управління туризмом. Методи менеджменту.. Стратегічний менеджмент. Управлінські рішення. Управління персоналом туристської фірми. Управління процесами праці в туризмі. Експертський менеджмент. Менеджмент гостинності. Економічне управління фірмою. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Управління фірмою в умовах корпоративних систем. Управління конфліктами і стресами. Ефективність менеджменту.

Тема 16. Регіональний туризм. Основні поняття про туристський регіон. Фактори і умови формування та розвитку туристського регіону і регіонального туризму. Специфіка регіонального туризму. Регіональний туризм і економіка. Соціальні функції регіонального туризму як сфери господарської діяльності. Основні цілі і напрями державної політики регіонального туризму. Економічний аналіз і моделювання процесів регіонального туризму. Комплексні регіональні програми розвитку туризму в Україні. Рекреаційно-економічне обслуговування туристських маршрутів. Маркетингові дослідження в

регіональному проектуванні. Структурно-інвестиційний підхід до розробки регіональних програм розвитку туризму.

Тема 17. Освітня стратегія розвитку регіонального туризму. Теоретико-методологічні засади освітньої стратегії розвитку регіонального туризму. Наукові основи регіонального розвитку туризму. Інноваційно-інвестиційна політика щодо розвитку туризму. Складові освітньої стратегії розвитку регіонального туризму: навчальне краєзнавство, шкільна позакласна робота, Мала академія наук, позашкільне краєзнавство. Туристська підготовка.

12.Рекомендоване або обов'язкове вивчення й інші навчальні ресурси / засоби:

Базова література:

1. Абрамов В. В. Історія туризму: підруч. Харків: Видавництво «Форт», 2010. – 286 с.
2. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні. Навчальний посібник. — Донецьк, 2008. - 180с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні - Чернівці, 2003. – 298 с.
4. Король О.Д. Основи туристського маркетингу. - Чернівці, 2002. –110 с.
5. Любіцева О. О., Бабарицька В. К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 335 с.
6. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 368 с.
7. Менеджмент туристичної індустрії. - Чернівці, 2003. – 595 с.
8. Основи туризмознавства. - К.: КНТЕУ, 2003. – 100 с.
9. Рутинський М.Й. Географія туризму в Україні. - Л., 2002. – 107 с.
10. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності. Підручник / за заг.ред. В.Ф. Орлова. К.: Грамота, 2006. 264 с.
11. Тонкошкур М. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму» (Основи туризмознавства) (для студентів 1-2 курсу денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.140103 – Туризм) / М. В. Тонкошкур, В. В. Абрамов, Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 134 с.
12. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні. - К., 2002. – 195 с.
13. Школа І.М. та ін. Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посібник. - Чернівці, 2003.- 596 с.

Додаткова література:

1. Алейникова Г.М. Организация и управление турбизнесом.-Д., 2002.-183 с.
2. Бовсуновская А.Я. География туризма.-Д., 2002. – 410 с.
3. Квартальнов В.А. Теория и практика туризма. - М., 2003. – 670 с.
4. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник. - К.: Знання, 2011. - 334 с.
5. Рутинський М.Й. Організація спортивно-оздоровчого туризму: навч.-методичні матеріали. - Л., 2002. – 34 с.
6. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. Монографія. — 2-ге вид., випр. та доповн. — К. : Київ. нац.торг.-екоп. ун-т, 2009. — 463 с.
7. Чудновский А.Д. Менеджмент туризма. - М., 2003. – 286 с.
8. Щур Ю.В. Спортивно-оздоровчий туризм. - К., 2003. – 232 с.
9. World Tourism Organization A Practical Guide to Tourism Destination Management. Madrid. 2017. 164 p.

Інформаційні ресурси:

1. World Tourism Organization UNWTO – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www2.unwto.org/ru>
2. Розвиток туристичного бізнесу регіону – [Навчальний посібник] // За редакцією доктора економічних наук, професора Школи І.М.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/shkola.htm

13. Заплановані види навчальної діяльності та методи викладання:

лекції, лабораторні заняття, консультування, робота в науково-дослідній групі, самостійна робота.

14. Форми та критерії оцінювання:

Поточний контроль та оцінювання виконання завдань на лабораторних заняттях, оцінювання контрольних модульних робіт, виконання творчих індивідуальних завдань. Підсумковий контроль, екзамен у I семестрі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS. Критерії оцінювання.

Оцінювання знань студентів на основі даних поточного контролю знань відбувається:

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за дидактичну одиницю	Кількість лабораторних робіт тощо	Загальна кількість балів
1	2	3	4	5
1	Виконання лабораторних робіт	2	17	34
3	Реферативна робота	8	1	8
3	Модульна контрольна робота	6	3	18
Результати поточного контролю				60
Екзамен				40
Підсумкова оцінка				100

Рівень	Характеристика відповідей студента	
	на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
Низький	Студент не усвідомлює змісту питання, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна відсутність умінь міркувати.	Обсяг висвітлених питань менше 50%. У студента відсутня уява, необхідна для висвітлення питань.
Задовільний	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, відтворення знань здійснюється на рівні запам'ятовування. Студент поверхово володіє умінням міркувати.	Обсяг висвітлених питань у межах 50-70%. Студент погано володіє засобами відтворення властивостей предметів, явищ, процесів.
Достатній	У відповідях на питання допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Студент демонструє розуміння навчального матеріалу і прагне логічно розмірковувати при відповіді.	Обсяг правильно висвітлених питань більше 75%. Відповідь містить окремі неточності і незначні помилки.
Високий	Студент дає повну і розгорнуту відповідь на питання. Його відповідь характеризується логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно висвітлених питань дорівнює 100%. Кожне висвітлене питання супроводжується ґрунтовним поясненням.

Сума балів за навчальну діяльність	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	високий: відмінно	зараховано
80-89	B	достатній: добре	
70-79	C		
65-69	D	низький: задовільно	
60-64	E		
35-39	FX	незадовільний (з можливістю повторного складання)	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільний(з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Мова викладання: українська